

راهبردها و رهیافت های نیروی زمینی ارتش پاکستان در توسعه تسلیحات زمینی

رشید دانش^۱، بهروز بهرام آبادی^۲

چکیده

این پژوهش به بررسی ساختار، مأموریت، دکترین، راهبردها و تسلیحات نیروی زمینی ارتش پاکستان پرداخته است. نیروی زمینی ارتش پاکستان، به عنوان بزرگ‌ترین شاخه نیروهای مسلح این کشور، از زمان تأسیس در سال ۱۹۴۷ نقش حیاتی در دفاع از حاکمیت و امنیت ملی ایفا کرده است. این نیرو در جنگ‌های متعدد، از جمله جنگ‌های با هند، عملیات‌های داخلی، و مأموریت‌های حافظ صلح سازمان ملل مشارکت داشته است. مطالعه حاضر از روش تحلیل محتوا و گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی استفاده کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که نیروی زمینی ارتش پاکستان به ۲۹ واحد عملیاتی شامل لشکرهای پیاده، زرهی، مکانیزه و تیپ‌های دفاع هوایی تقسیم شده است. این نیرو با در اختیار داشتن تسلیحات پیشرفته و همکاری نزدیک با کشورهای چین، ایالات متحده، و ترکیه، در حال نوسازی تجهیزات و تقویت توانمندی‌های رزمی خود است. با وجود چالش‌های داخلی و خارجی، ارتش پاکستان توانسته است مأموریت‌های خود را در مقابله با تهدیدهای امنیتی، از جمله شورش‌ها و تروریسم، با موفقیت انجام دهد. استراتژی امنیتی این نیرو بر مقابله با تهدیدات نامتقارن، حفظ بازدارندگی در برابر هند و تقویت توانایی‌های نظامی متمرکز است. این پژوهش تأکید می‌کند که آینده نظامی پاکستان بر نوسازی تجهیزات و بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته متمرکز دارد و همچنان نقشی کلیدی در ثبات منطقه‌ای و مدیریت بحران‌های داخلی ایفا خواهد کرد.

واژگان کلیدی: ارتش پاکستان، تسلیحات زمینی، جنگ زمینی، نیروهای زمینی، فناوری تسلیحات.

۱ - استادیار مدیریت راهبردی، دانشکده مدیریت، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران

۲ - استادیار جغرافیا، دانشکده علوم پایه، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران (نویسنده مسئول: Bahramabadi.b@gmail.com)

مقدمه

ارتش همچنان منسجم ترین نهاد ملی کشور پاکستان محسوب می گردد. ارتش این کشور از زمان استقلال، بین کنترل سیاسی مستقیم و غیرمستقیم در نوسان بوده و به عنوان یک قدرت بزرگ باقی مانده است. نقش مأموریت ارتش در دفاع و حفظ کشور اسلامی پاکستان همیشه قوی بوده است. ارتش همچنین جایگزینی رهبری سیاسی را در مواقع بحران بر عهده دارد. نیروهای مسلح پاکستان به طور سنتی نقشی متمایز در زندگی ملت ایفا کرده اند. مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه دیگر، آنها یک نیروی نوسازی مهم در جامعه و ابزار کلیدی یکپارچگی ملی محسوب می گردند. از زمانی که پاکستان در سال ۱۹۴۷ به یک کشور مستقل تبدیل شد، بخش اعظم آن تحت کنترل نیروهای نظامی می باشد (www.globalsecurity.org). از بین سه نیروی کلاسیک ارتش پاکستان، در حال حاضر نیروی زمینی این کشور قویترین نیروی نظامی به شمار می رود و از توان نسبتاً بالایی برخوردار است. ضعف اصلی ارتش پاکستان در نیروی هوایی آن است که بیشتر جنگنده های آن قدیمی است. بزرگترین خطری که امروزه پاکستان را تهدید می کند، نیروی هوایی هند به شمار می رود که به سرعت در حال مدرنیزه شدن است. پاکستان برای مقابله با این خطر بزرگ در نظر دارد تا چند سال آینده نیروی هوایی خود را با چند اسکادران از جنگنده های مدرن چینی تجهیز نماید، اما هم اکنون برای مقابله با این خطر روزافزون، سپاه بسیار بزرگ و گسترده «ای.ای.دی.سی» را به فرماندهی «سرتیپ ظفرخان» تشکیل داده است که این سپاه پدافند هوایی وظیفه مقابله با نیروی هوایی هند را برعهده خواهد داشت (www.globalsecurity.org).

ارتش پاکستان روابط نزدیکی با چین داشته و به طور مشترک برای توسعه سیستم های تسلیحاتی مختلف کار می کند. از سال ۲۰۲۱، چین بزرگترین تامین کننده خارجی تجهیزات نظامی به پاکستان در تسلیحات عمده بود (<http://www.cbsnews.com>). هر دو کشور همچنین در توسعه برنامه های هسته ای و فناوری فضایی خود همکاری می کنند (BBC, 2010; CBS, 2013; Asia Times, 2013). ارتش چین و نیروهای مسلح پاکستان برنامه منظمی برای تمرینات نظامی مشترک دارند (GlobalSecurity.org, 2013). علاوه بر این، ارتش پاکستان نیز روابط نزدیکی با ایالات متحده دارد که در سال ۲۰۰۴ به پاکستان موقعیت متحد اصلی غیر ناتو داد. به این ترتیب، پاکستان عمده تجهیزات نظامی خود را از چین، ایالات متحده و تامین کنندگان داخلی خود تهیه می کند (دویل^۱، ۱۹۹۸). دکترین های استراتژیک و رویکردهای عملیاتی استراتژی های نیروی زمینی پاکستان بر اساس دکترین امنیت ملی این کشور هدایت می شود که بر بازدارندگی، عمق استراتژیک و قابلیت های پاسخ سریع تأکید دارد (خان^۲، ۲۰۲۱). ارتش پاکستان از دکترین "حمله متقابل" پیروی می کند که بر دفاع تهاجمی تأکید دارد و امکان ضدحملات سریع برای مختل کردن پیشروی دشمن را فراهم می آورد (احمد^۳، ۲۰۲۰). این دکترین توسعه و خرید سلاح های پیشرفته زمینی را برای حفظ برتری تاکتیکی در میدان نبرد هدایت می کند.

توسعه بومی سلاح های زمینی یکی از رویکردهای مهم اتخاذ شده توسط ارتش پاکستان، تقویت توسعه بومی سلاح ها است. صنایع سنگین تکسیلا (HIT) نقش اساسی در تولید خودروهای زرهی، از جمله تانک های اصلی

1 - Doyle
2 - Khan
3 - Ahmed

میدان نبرد الخالد و الزرار ایفا می‌کند (جمال^۱، ۲۰۱۹). این تانک‌ها با سیستم‌های کنترل آتش پیشرفته و زره ماژولار طراحی شده‌اند تا بقا در میدان نبرد را تضمین کنند. کارخانه‌های مهمات‌سازی پاکستان (POF) نیز نقش کلیدی در تولید داخلی داشته و سلاح‌های سبک، توپخانه و مهمات تأمین می‌کند. تلاش‌های مداوم در زمینه تحقیق و توسعه برای بهبود تسلیحات موجود و کاهش وابستگی به واردات خارجی انجام می‌شود (حسین^۲، ۲۰۱۸). این مقاله در صدد است با بررسی مأموریت، راهبرد، ساختار، دکترین و جنگ افزارهای نیروهای زمینی کشور پاکستان با استفاده از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای را بررسی نماید هدف از این بررسی نوع رفتار و ارزیابی از تجهیزات و چشم انداز آینده نیروی زمینی این کشور در ساخت و یا توسعه این تجهیزات است.

پیشینه تحقیق

استراتژی‌های ارتش پاکستان تحت تأثیر یک تعامل پیچیده از عوامل داخلی و خارجی شکل می‌گیرد، به گونه‌ای که رویکرد استراتژیک آن به شدت از رقابت دیرینه‌اش با هند تأثیر پذیرفته است (فاروق و خان^۳، ۲۰۲۴؛ مک‌نیل^۴، ۲۰۲۳) وضعیت پایدار تنش‌های ژئوپلیتیکی، که با اختلافات حل نشده ارضی و تفاوت‌های ایدئولوژیک تشدید شده است، هر دو کشور را به سمت آنچه که "مسابقه تسلیحاتی دائمی" توصیف می‌شود سوق داده است (فاروق و خان^۳، ۲۰۲۴). این پویایی پاکستان را مجبور کرده است که به طور مداوم قابلیت‌های نظامی خود را مدرن‌سازی کند، فرآیندی که برای حفاظت از حاکمیت و امنیت ملی آن ضروری تلقی می‌شود (مک‌نیل^۴، ۲۰۲۳) این مدرن‌سازی تنها یک اقدام واکنشی نیست، بلکه یک ابتکار جامع و چند حوزه‌ای است که شامل نیروهای زمینی، هوایی و دریایی می‌شود (مک‌نیل^۴، ۲۰۲۳).

جدول ۱: پیشینه تحقیقات انجام گرفته در خصوص تسلیحات زمینی ارتش پاکستان از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵.

نویسنده	سال	عنوان	روش پژوهش	یافته‌های کلیدی
نصیر، خان و رضا ^۵	2011	نگاهی تطبیقی به قابلیت‌های دفاعی هند و پاکستان: سیر تکامل تاریخی و روندهای آینده	تحلیل مقایسه‌ای کمی و کیفی	شناسایی روندهای مدرن‌سازی متعارف (تانک‌ها، توپخانه، سامانه‌های پشتیبانی) و تأکید بر نیاز پاکستان به تقویت تولید داخلی و تطبیق راهبردهای متعارف در پاسخ به مدرن‌سازی هند.
نایار ^۶	۲۰۱۵	پاکستان، سلاح‌های هسته‌ای تاکتیکی و موشک نصر	تحلیل سیاسی	تحلیل نقش موشک نصر در موضع هسته‌ای تاکتیکی پاکستان؛ استدلال درباره جبران نابرابری‌های متعارف و تأثیرات آن بر دینامیک میدان نبرد.
اقبال ^۷	۲۰۱۸	ماشین جنگی پاکستان: دایره‌المعارفی از سلاح‌ها، استراتژی و امنیت نظامی آن	تحلیلی-توصیفی؛ ترکیب منابع باز و گزارش‌های صنعت دفاع	بازنگری جامع راهبردها و تجهیزات دفاعی پاکستان؛ برجسته‌سازی نوسازی توپخانه (استانداردسازی ۱۵۵ میلی‌متری)، ارتقای تانک MBT (Al-Khalid) و تمرکز بر توسعه توانمندی بومی.

1 - Jamal

2 - Hussain

3 Farooq & khan

4 - McNeil

5 - Naseer, Khan & Raza

6 - Nayyar

7 - Iqbal

اولویت های دفاعی و امنیتی این کشور اغلب با ثبات اقتصادی آن گره خورده است. هزینه های نظامی پاکستان همواره بخش قابل توجهی از بودجه ملی آن را تشکیل می دهد که اغلب به بهای بخش های توسعه و اجتماعی تمام می شود. (الجزیره ۱، ۲۰۲۵). این اولویت بندی توسط نهادهای نظامی و سیاسی به عنوان یک پاسخ ضروری به تهدید درک شده از سوی هند توجیه شده است (الجزیره، ۲۰۲۵) گزارش ها حاکی از آن است که رویارویی های نظامی اخیر به افزایش قابل توجهی در بودجه دفاعی منجر شده و تخصیص نظامی در پنج سال گذشته تقریباً دو برابر شده است (الجزیره، ۲۰۲۵).

روش تحقیق

روش تحقیق به صورت تحلیل محتوا و گردآوری اطلاعات با توجه به محدودیت های منابع، محتویات حساس موضوع، در دسترس نبودن منابع اولیه برای تحقیق، محقق را وادار کرد تا منابع باز موجود را فقط از طریق اینترنت و بعضی منابع محدود کتابخانه ای تهیه و بررسی نماید. در این بررسی پیشرفته ترین جنگ افزارهای این کشور که به عنوان سلاح سازمانی محسوب می گردند و حاضر به کار می باشند مد نظر قرار گرفته است. در ادامه، قابلیت های هر جنگ افزار در مقابل آن بیان شد تا بتوان توان رزمی و عملیاتی این جنگ افزار سنجیده شود. در این بررسی جنگ افزارهای تیر مستقیم، تیر منحنی، هوا به زمین و تسلیحات مهندسی مد نظر قرار گرفت. چارچوب نظری این تحقیق به شرح شکل (۱) می باشد.

شکل (۱): چارچوب نظری تحقیق

یافته های تحقیق

۱. مأموریت

نیروهای مسلح پاکستان عملاً بازیگر اصلی بسیاری از مسائل مهم امنیتی امروزی می باشند که پاکستان با آنها روبرو است. در سال های اخیر، ارتش مجبور شد همزمان با شورش های داخلی مبارزه نماید و گروه های تروریستی بین المللی را سرکوب کند. همه این ها در یکی از پیچیده ترین مناطق استراتژیک در جهان و در تقابل با یک رقیب بزرگ تر است که همچنان تهدید می کند. علاوه بر این، نیروهای مسلح پاکستان بر زرادخانه هسته ای در حال رشد نظارت دارند (سهریش ناز^۲، ۲۰۱۹).

1 - Al Jazeera

2 - Sehrish Naz

نیروهای نظامی پاکستان مأموریت دارند تحت رهنمودهای دولت فدرال از سرزمین پاکستان در برابر تجاوزات خارجی یا تهدید به جنگ دفاع کنند و با نظارت قانون در صورت درخواست برای کمک به قدرت مدنی عمل کند (قانون اساسی پاکستان، ۲۰۱۲). همچنین دولت فدرال می‌تواند با اعمال امنیت برای برقراری صلح در مرزهای زمینی خود به تهدیدات پاسخ دهد (<http://www.pakistani.org>). در حوادث و بلایای ملی و بین‌المللی و حوادث غیرمترقبه، عملیات نجات بشردوستانه را انجام می‌دهد و یک شرکت‌کننده فعال در مأموریت‌های حفظ صلح است که از طرف سازمان ملل متحد انجام می‌شود (هارپر^۱، ۲۰۱۷).

ارتش پاکستان در ده سال گذشته تغییراتی در جهت‌گیری، انگیزه، تفکر و استراتژی خود برای مقابله با این چالش ایجاد کرده است. در همین راستا، ارتش پنج عملیات بزرگ و چند عملیات جزئی را علیه شورشیان و تروریست‌ها آغاز کرده است. فعالیت‌های تروریستی تحریک طالبان، سازمان‌های بنیادین مذهبی گرای افراطی و غیره عناصر مرتبط با خارج از کشور موضوعاتی هستند که پاکستان را به شدت نگران می‌کند. این گروه‌ها چالش‌های امنیتی شدیدی را برای پاکستان ایجاد می‌کنند.

۲. استعداد

ارتش پاکستان بزرگترین شاخه از نیروهای مسلح این کشور محسوب می‌گردد و عمدتاً مسئولیت حفاظت از مرزهای دولتی، امنیت مناطق تحت اداره و دفاع از منافع ملی پاکستان در چارچوب تعهدات بین‌المللی خود را بر عهده دارد. ارتش پاکستان در مجموع ۵۵۰۰۰۰ نفر کادر پایور و ۴۰۰۰۰۰ هزار نفر سرباز دارد. از این تعداد ۱۲۰۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰۰ نفر مسئولیت نیروهای هسته‌ای زمینی را بر عهده دارند. تقریباً به اندازه ارتش ایالات متحده، با یک عنصر ذخیره ۵۰۰،۰۰۰ نفر که دارای تعهد ذخیره تا سن ۴۵ سال هستند. وضعیت ذخیره به مدت هشت سال پس از ترک خدمت فعال یا تا سن چهل و پنج سالگی برای مردان سرباز و پنجاه سالگی برای افسران ادامه داشت (موسسه بین‌المللی مطالعات استراتژیک^۲، ۲۰۱۰). بر اساس گزارش انستیتو بین‌المللی مطالعات استراتژیک در سال ۲۰۱۳ کارکنان فعال این نیرو حدود ۷۲۵ هزار نفر بوده است. سربازگیری این نیرو به‌صورت حرفه‌ای و داوطلبانه انجام می‌شود. هرچند در قانون اساسی پاکستان امکان سربازگیری اجباری وجود دارد اما هرگز در عمل اتفاق نیفتاده است (زیشان حیدر^۳، ۲۰۱۰).

۳. ساختار

ساختار ارتش پاکستان از بسیاری جهات شباهت زیادی به ساختار ارتش هند بریتانیایی در پایان قرن نوزدهم دارد. از زمان تأسیس در سال ۱۹۴۷ ارتش پاکستان به‌طور سنتی از نظام و فرهنگ هنگ بریتانیا پیروی می‌کند. (www.pakistanarmy.gov.pk, 2019).

با سازماندهی مجدد ارتش پاکستان در سال ۲۰۰۸ این ارتش در حال حاضر شش فرماندهی تاکتیکی دارد و توسط فرماندهی کل ارتش فرماندهی می‌شوند. هر فرماندهی متشکل از دو یا چند سپاه است که فرماندهی آن توسط فرمانده قرارگاه تاکتیکی صورت می‌گیرد (خان^۴، ۲۰۰۳). در ارتش پاکستان ۹ سپاه فعال وجود دارد که

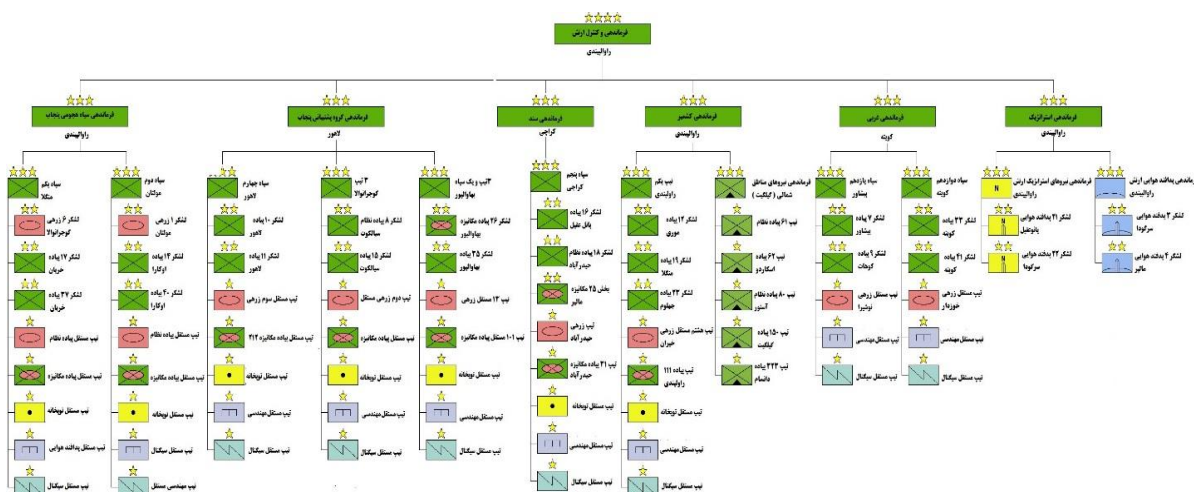
1 -Harper

2 -International Institute for Strategic Studies

3 - Zeeshan Haider

4 -Khan

از لشکرهای پیاده، مکانیزه، زرهی، توپخانه تشکیل می‌شوند. درحالی‌که پدافند هوایی، هوانوردی و نیروهای ویژه در سطح جداگانه‌ای از فرماندهی خود سازماندهی شده‌اند (همان، ۲۰۰۳). شش سپاه در نزدیکی مرز هند به منظور پیش بینی درگیری های متعارف با هند مستقر شده اند، اگرچه برخی از آنها به طور موقت برای پشتیبانی از عملیات در مناطق قبیله ای اعزام شدند. سپاه یک و دو زرهی "ضربت"^۱ هستند که برای نفوذ به قلمرو هند در درگیری به عنوان بخشی از دکتین^۲ "ریپوست" طراحی شده اند (گروه اطلاعات جانیز^۳، ۲۰۰۹). شکل (۲)

شکل (۲) ساختار سازماندهی ارتش پاکستان و یگان های نیروی زمینی (www.pakistanarmy.gov.pk, 2019).

۴. دکتین نظامی

در سال ۱۹۴۷، استراتژیست های جنگی ارتش پاکستان دکتین جنگی را ایجاد کردند که "The Riposte" نام داشت و شامل استراتژی دفاع تهاجمی بود. در سال ۱۹۸۹، برای اولین بار و به صورت رسمی اجرای این استراتژی اصلاح شد و در رزمایش بزرگ نظامی Zab-of-Momin تحت فرماندهی کل تمرین و سازمان یافت. این دکتین مبارزه با به طور کامل در درگیر شدن به سمت دشمن اصلی خود، ارتش هند متمرکز بود (آرپیت^۴، ۲۰۰۵).

دکتین جنگ "دفاع تهاجمی" مستلزم آن است که پاکستان منتظر حمله نباشد اما در عوض خود یک حمله را آغاز کند و با یک پیشروی محدود همراه با جبهه های باریک باهدف اشغال خاک دشمن در نزدیکی مرز تا عمق ۴۰-۵۰ کیلومتر حمله نماید (آ.اس.ان^۵، ۲۰۱۱). امنیت ملی پاکستان محاسبه کرد از آنجایی که نیروهای هند تا ۴۸-۷۲ ساعت بعد به حداکثر قدرت خود در نزدیکی مرز نمی‌رسند، پاکستان ممکن است از برابری عددی یا برتری عددی در برابر هند برخوردار باشد (آ.اس.ان، ۲۰۱۱). مطالعات قبلی در دکتین "دفاع تهاجمی" نتایج حاصل از یافتن و عدم تعادل نیروهای دشمن را تأیید کرد؛ زیرا ارتش هند بیش از آنکه تمرکز خود را برای حمله به خاک پاکستان متمرکز کند، درگیر مهار نیروهای ارتش پاکستان در خاک خود خواهد بود

- 1 - Strike
- 2 - Riposte
- 3 - Jane's Information Group
- 4 - Arpit
- 5 - Rsn

(آ.اس.ان، ۲۰۱۱). در سال ۲۰۱۳، دکترین جنگ جدید و چارچوب‌های تهدید توسط ISPR رونمایی شد. این اولین بار در تاریخ آن بود که تحلیلگران امنیت ملی ارتش فهمیدند که پاکستان با تهدید واقعی از درون روبرو است، تهدیدی که در مناطق کنار هم متمرکز است (کراچی، ۲۰۱۳). بر اساس این استراتژی در سال ۲۰۱۳، ارتش پاکستان یک رزمایش مشترک نظامی اجرا نمود که هدف آن به‌روزرسانی "استراتژی آمادگی ارتش برای مقابله با محیط پیچیده تهدید امنیتی" بود. هدف از این تمرینات ارزیابی تاکتیک‌ها، رویه‌ها و تکنیک‌ها و بررسی استراتژی‌های عملیات مشترک شامل هر سه نیرو ارتش: نیروی زمینی، نیروی هوایی و نیروی دریایی است.

۵. راهبرد نظامی

نحوه برخورد ارتش پاکستان و سایر نیروهای امنیتی با تروریسم و تلاش برای تأمین امنیت مرزها و حفظ صلح داخلی کشور قابل‌مشاهده و قابل‌توجه است. تلاش‌ها در شرایطی انجام می‌شود که در آن بی‌ثباتی شدید سیاسی و مشکلات بومی مانند عدم هماهنگی مذهبی، فرقه‌گرایی، فقر، مشکلات جدی مرزی و غیره وجود دارد (ناز، ۲۰۱۹). در ارزیابی راهبرد کلی ارتش پاکستان برای مقابله با خطر شورش و کارآیی تاکتیک‌های عملیاتی و هم‌چنین مقابله با بسیاری مخاطرات محیطی از جمله از بیماری‌ها را در استراتژی و تاکتیک‌های این ارتش می‌توان دید (کانوال، ۲۰۰۸).

استراتژی نظامی در پاکستان این‌گونه تعریف می‌شود: استفاده از منابع نظامی برای کمک به دستیابی به اهداف کلان استراتژیک. این بخش نظامی استراتژی کلان است و از بخشنامه سیاسی تدوین شده است. این مربوط به اهداف استراتژیک نظامی و وضعیت نهایی مطلوب و مورد نیاز برای رسیدن به اهداف کلان استراتژیک، اقدامات نظامی مورد نیاز برای دستیابی به اهداف، منابع تخصیص یافته و محدودیت‌های اعمال شده است (ناز، ۲۰۱۹). طبق قانون اساسی ۱۹۷۳ پاکستان (ماده ۲۴۵). نیروهای مسلح تحت رهنمودهای دولت فدرال، از پاکستان در برابر تجاوزات خارجی یا تهدید به جنگ دفاع خواهند کرد و تحت قانون، در صورت درخواست برای کمک به قدرت مدنی، اقدام خواهند کرد. از سال ۱۹۴۷، ارتش آموزش دیده و مجهز شد تا در نبردهای متعارف علیه یک دشمن برتر شناخته شده شرکت کند. حضور در مناطق قبیله‌ای برای مبارزه با دشمن نامشخص و مجهز، برای ارتش پاکستان تجربه ای جدید بود. علیرغم تجربه سه جنگ و مقابله با شورشیان بلوچستان، پاکستان شرقی و حتی تحت نیروی حافظ صلح سازمان ملل، جنگ علیه تروریسم فصل جدیدی را در راهبرد ارتش پاکستان گشود. در طی سال‌های اولیه عملیات، ارتش پاکستان نه به اندازه کافی مجهز بود و نه به‌طور مناسب برای امنیت مناطق مرز آموزش دیده بود. جنگ در مناطق قبیله‌ای، عدم تحرک در زمین و هوا، زمین و جغرافیای دشوار. در سال‌های اخیر، ارتش پاکستان در تغییر استراتژی و تمرکز خود از جنگ‌های معمولی به جنگ‌های نامنظم و درگیری‌های منطقه‌ای و نقطه‌ای پیشرفت چشمگیری داشته است. ارتش پاکستان برای مقابله با شورش، وخیم‌تر شدن اوضاع مناطق مرزی، قتل‌های هدفمند، بمب‌گذاری‌های انتحاری و انهدام کاروان‌های نظامی و غیره به دنبال هماهنگی و پشتیبانی مؤثر با سایر نهادهای اجرای قانون می‌باشد (ناز، ۲۰۱۹).

۶. تسلیحات نیروی زمینی ارتش پاکستان

1 -Karachi

2 -Naz

3 -Kanwal

وزارت دفاع سازمان های مختلف دفاعی را مدیریت می کند که شامل کارخانه های مهمات پاکستان (POF)، صنایع سنگین تاکسیلا (HIT)، مجتمع هوانوردی پاکستان (PAC)، شرکت ملی رادیو و مخابرات (NRTC)، کارخانه کشتی سازی و مهندسی کراچی (KS&EW) و سازمان های متفرقه دیگر را شامل می شود. این سازمان ها تولید سخت افزار دفاعی و بازسازی و ارتقای تجهیزات القایی نیروهای مسلح را بر عهده دارند. محصولات مطابق با بالاترین استانداردهای کیفی ساخته می شوند که از افزایش مداوم صادرات مشهود است. در جدول (۱) تسلیحات زمینی ارتش پاکستان با ذکر مشخصات و مختصات آنها بیان شده است. همچنین در دستیابی به تسلیحات تولیدی پاکستان، این کشور به طور مستقل بالگردهای جنگی تولید نمی کند، اما با همکاری کشورهای دیگر در این زمینه فعالیت دارد. پاکستان در حال حاضر بالگردهای جنگی T-129 را تولید می کند و همچنین در گذشته قصد داشت بالگردهای Z-10 چین را خریداری کند، اما در نهایت T-129 را انتخاب کرد. در جدول (۱ تا ۱۰) تسلیحات سازمانی نیروی زمینی ارتش پاکستان با ذکر قابلیت های آنها بیان شده است. در این جداول تسلیحاتی ذکر شده است که به نسبت تولید این کشور بود و بر اساس توانمندی های داخلی توسعه یافته است.

جدول (۱) پیشرفته ترین سلاح های انفرادی نیروی زمینی ارتش پاکستان (<http://www.military-today.com>).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (میلی متر)	وزن خالی (kg)	طول سلاح (mm)	قنداق	برد مؤثر (متر)	برد نهایی (متر)	نواخت تیر (دقیقه)	حالات شلیک	خشاب (تیر)	قابلیت ها
۱	M4	۵.۵۶	۳٫۴	۸۴۰	باقنداق و تاشو	۵۰۰	؟	۷۰۰-۹۵۰	ضامن، نیمه خودکار، سه تیر و خودکار	؟	اسلحه سازمانی ارتش پاکستان می باشد.

جدول (۲) پیشرفته ترین سلاح های کمری نیروی زمینی ارتش پاکستان (<http://www.military-today.com>).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (گرم)	طول سلاح (mm)	برد مؤثر (متر)	دامنه دید (m)	خشاب (تیر)	قابلیت
۱	Glock 17	۹	۷۱۰	۲۰۴	۵۰	۵۰	۱۷	- در کنار حالت اتوماتیک دارای حالت ضامن و حالت نیمه اتوماتیک دارد. - دارای خشاب هایی با گنجایش ۱۰، ۱۷، ۱۹ و ۳۳ گلوله است. - ۸۰ درصد از پلیمر ساخته شده است. - سادگی و اعتمادپذیری بالا از ویژگی های مهم آن است.
۲	Beretta 92	۹	۹۵۰	۲۱۷	۵۰	۵۰	۱۵	- از ایرادات آن: بزرگ و سنگین بودن - دارای یک ماشه دو عمل است.

جدول (۳) پیشرفته ترین سلاح های تک تیرانداز نیروی زمینی ارتش پاکستان (<http://www.military-today.com>).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (گرم)	طول سلاح (mm)	برد مؤثر (متر)	نواخت تیر (عملی)	دامنه دید	خشاب (تیر)	قابلیت
۱	Barrett M82	۱۲.۷	۱۲.۹	۱۴۴۸	۱۸۰۰	؟	۲۰۰۰	۱۰	- با هر آب و هوایی و در شب و روز سازگار است - برای از بین بردن تجهیزات دشمن در مسافت های طولانی طراحی شد.
۲	Steyr SSG 69	۷.۶۲	۴۰۰۰	۱۱۴۰	۸۰۰	؟	؟	۵	- یکی از محبوب ترین سلاح های تیراندازی در جهان است. - برای دوام و سبکی وزن آن از مواد مصنوعی استفاده شده است. - دارای خشاب قابل جدا شدن از طراحی غیرمعمول است.

جدول (۴) پیشرفته‌ترین مسلسل‌های نیروی زمینی ارتش پاکستان (http://www.military-today.com).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (kg)	طول سلاح (mm)	برد مؤثر (متر)	نواخت تیر (عملی)	برد نهایی	حالات شلیک	قابلیت
۱	MG1-A 3	۷.۶۲	۱۱.۵	۱۲۲۵	۸۰۰	۱۳۰۰	۴۰۰۰	ضامن- آتش	- عیب اساسی آن گیر زیاد و تعداد زیاد قطعات آلات متحرکه

جدول (۵) پیشرفته‌ترین سلاح‌های ضد تانک نیروی زمینی ارتش پاکستان (http://www.military-today.com).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (kg)	طول سلاح (mm)	برد مؤثر (متر)	نواخت تیر (عملی)	نفوذ در زره (mm)	دامنه دید	حداکثر برد	قابلیت
۱	RPG7	۴۰	۷.۹	۹۵	۳۰۰	۴	۷۵	۵۰۰	۵۰۰	-
۲	تاو	۱۵۲	۲۲.۹	۱۱۷	۳۷۵۰	؟	۶۰	؟	۳۷۵۰	- سامانه هدایت: ردیابی نوری، هدایت‌شونده سیمی - سلاحی بسیار مؤثر است
۳	HJ8	؟	؟	۸۷۵	۳۰۰۰	؟	۸۰۰	؟	؟	- به شدت از مدل‌های خارجی وام گرفته است.

جدول (۶) پیشرفته‌ترین خمپاره‌اندازهای نیروی زمینی ارتش پاکستان (http://www.military-today.com).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (kg)	طول سلاح (cm)	حداکثر برد (متر)	نواخت تیر (عملی)	خدمه	سیستم تغذیه	قابلیت
۱	M2	۶۰	۴۰	۷۳	۱۸۰۰	۱۸	۵	سرپر	-
۲	LLR	۸۱	۴۵.۲	۱۶۳	۳۱۰۰	۲۰	۵	سرپر	-
۳	MO-120 RT	۱۲۰	۵۸۲	۲۸۰	۱۲.۸۵۰	۱۸	۲	سرپر	-

جدول (۷) پیشرفته‌ترین تانک‌های نیروی زمینی ارتش پاکستان (http://www.military-today.com).

ردیف	معیار / نوع تانک	گردش در سمت	گردش در برد	وزن (تن)	طول (متر)	عرض (متر)	مهمات همراه (گلوله)	ارتفاع	حداکثر سرعت km/h	خدمه	توپ اصلی (م م)	مسلسل	قابلیت‌ها
۱	تایپ ۵۹	۳۶۰	؟	۳۶	۶.۰۴	۳.۳	؟	۲.۵۹	۵۰	۴	۱۰۰	۲ عدد	- جستجوی مادون‌قرمز/سیستم تعیین مسافت لیزری/ تجهیزات دید در شب/ سیستم اطفای حریق خودکار
۲	الخالد	۳۶۰	؟	۴۵	۱۰.۰۶	۳.۴	۳۹	۲.۳	۷۰	۳	۱۲۵	۷/۶۲ و ۱۲/۷	- رایانه آتش بالستیک - نصب دکل بر روی برجک برای جمع‌آوری سرعت باد، دمای هوا، زاویه تانک توپ و... برای محاسبه دقیق آتش - پریسکوپ پانورماتیک با پوشش ۳۶۰ درجه - دوربین دید حرارتی نسل دوم - مسافت یاب لیزری مستقل توپچی - هشداردهنده لیزری با پوشش ۳۶۰ درجه به صورت خودکار دست به پرتاب نارنجک‌اندازهای دودزا می‌زند تا بتواند قفل سلاح لیزری را بشکند

- سامانه تعقیب خودکار هدف													
- پوشش سامانه لیزری - ۱۵ تا ۹۰+ درجه													
- مقاومت زره در برابر مهمات انرژی جنبشی													
بین ۵۵۰ تا ۶۵۰ م م و در برابر مهمات خرج گود													
بین ۱۱۰۰ تا ۱۲۰۰ م م.													

جدول (۸) پیشرفته ترین توپخانه های نیروی زمینی پاکستان (http://www.military-today.com).

ردیف	معیار / نوع توپ	کالیبر (mm)	وزن (تن)	زاویه برد (درجه)	زاویه سمت	نواخت تیر (دقیقه)	وزن گلوله (kg)	خدمه (نفر)	حد اکثر برد (کیلومتر)	قابلیت ها
۱	هویتزر M-110	۲۰۳	۲۸	- ۲ تا ۶۵	۶۰	۱	۹۲	۵	۲۹	- ترمز دهانه لوله کارآمد - سیستم کمکی بارگذاری - سیستم تعلیق بهبودیافته - سیستم کنترل خودکار آتش - قابلیت پرتاب گلوله های خوشه ای، شیمیایی، هسته ای و موشکی
۳	هویتزر M-109A2	۱۵۵	۲۴	- ۳ تا ۷۵	۳۶۰	۴	۴۳.۵۴	۶	۱۴.۶	- ترمز دهانه لوله کارآمد - سیستم کمکی بارگذاری - سیستم تعلیق بهبودیافته - سیستم کنترل خودکار آتش

جدول (۹) پیشرفته ترین تسلیحات مهندسی (مین) ارتش پاکستان (http://www.military-today.com)

ردیف	معیار / نوع سلاح	روش نصب	وزن (kg)	قابلیت تشخیص / ترکیب	نحوه عمل / نحوه خنثی سازی	نوع مواد منفجره و وزن	نفوذ در زره (mm) / مکانیزم کشتن	محدوده موثر (متر)	ارتفاع (mm)	قابلیت
ضد تانک	P2 Mk 3	دستی	۶.۰۲	خیلی سخت / پلاستیکی	فشار (۲۰۴) - ۲۵۰ kg	TNT	انفجار	موضوعی / ارتباط با مین	۱۲۰	- تشخیص با آشکارسازهای دستی بسیار مشکل است. - می تواند به عنوان مین AP بسیار بزرگ استفاده شود
	P2 Mk 2	دستی	۶.۵	پلاستیک سخت، تنها فنر، نوک ضربه و سیم برشی فلزی است	فشار (۱۸۰) - ۳۰۰ kg	-	انفجار	موضوعی / ارتباط با مین	۱۳۰	- تشخیص با آشکارسازهای دستی بسیار مشکل است. - مکانیزم انفجاری منحصر بفرد
ضد نفر	M18A1/ Claymore	دستی	-	بصری / پلاستیکی (فایبر کلاس)	الکتریکی، کشش و قطع کشش	C4:68	جهت دار قطعات فولادی	۵۰	۸۳	-
	P2 Mk2	دستی	-	مشکل / پلاستیک	فشار	TNT	انفجار	محدود	۳۸	-

جدول (۱۰) پیشرفته ترین راکت انداز نیروی زمینی ارتش پاکستان (https://jangaavaran.ir/).

ردیف	معیار / نوع سلاح	کالیبر (mm)	وزن خالی (تن)	طول پرتابگر (m)	حد اقل برد (km)	نواخت تیر (عملی)	برد نهایی (km)	خدمه (نفر)	قابلیت
۱	تایپ ۸۳	۱۲۲	-	-	-	-	۴۲	-	- کبی شده نسخه چینی ۱۲۲ م م گراد است. - ۴۰ تا ۶۰ لانچر راکت حمل می کند.

برنامه های نظامی آینده پاکستان

سخت افزار نظامی پاکستان به طور سنتی به کشورهای غربی بر می گردد. با این حال، تجهیزات نظامی و قابلیت پشتیبانی یدکی به دلیل تحریم های مکرر ایالات متحده و کشورهای غربی فاقد کارایی لازم می باشند (گادی^۱، ۲۰۱۸a).

اگرچه این تحریم ها برنامه های توسعه نظامی پاکستان را مجبور کرده که رویکردی با ساخت و تولید تجهیزات بومی تر روی آورد، اما پاکستان برای تامین نیازهای تجهیزات دفاعی خود به شریک دیگری مانند چین، روسیه و ترکیه نگاه می کند. پروژه های نظامی با چین مانند تولید مشترک تانک جنگی اصلی الخالد، هواپیمای جنگنده JF-17 و ساخت ناوچه های F-22P که قبلاً تکمیل شده است. پاکستان همچنین بالگردهای جنگی را از روسیه (Mi-35 M) و بالگردهای ATAK که از طریق ترکیه خریداری می شود، خریداری کرده است (گادی، ۲۰۱۸b). با توجه به تحولات امنیتی پیچیده در منطقه، به ویژه رقابت نظامی با هند، پاکستان در سال های اخیر تلاش های چشمگیری برای مدرن سازی نیروهای زمینی خود انجام داده است. برنامه «تولید در پاکستان» نقش محوری در این تحول را ایفا می کند و این کشور قصد دارد بیش از ۸۰ درصد از نیازهای دفاعی خود را تا سال ۲۰۳۰ در داخل تأمین کند (وزارت دفاع پاکستان^۳، ۲۰۲۱). این رویکرد نه تنها از لحاظ اقتصادی، بلکه از نظر استقلال سیاسی و امنیت ملی نیز اهمیت فراوانی دارد. توسعه تانک های پیشرفته مانند Al-Khalid Mk2، تولید خودروهای زرهی چندمنظوره مانند Al-Haris، و همچنین توسعه سیستم های ضدتانکی مانند Babar-III، نشانه ای از تمرکز پاکستان بر بهبود ظرفیت های عملیاتی و تطبیق آن با شرایط مختلف جغرافیایی و امنیتی است. علاوه بر این، استفاده از فناوری های نوین مانند هوش مصنوعی و رباتیک در تسلیحات زمینی، از تمایل پاکستان به ورود به عصر جنگ های دیجیتال و شبکه محور را نشان می دهد.

نتیجه گیری

علیرغم شرایط نامساعد و خصمانه، نیروهای مسلح پاکستان توانسته اند به طور کامل دستور قانون اساسی خود را برای دفاع از حاکمیت کشور اجرا کنند. استراتژی امنیتی پاکستان، به دلیل میراث جنگ طلبی، یک موضوع اصلی مانند کشمیر، حساسیت های سرزمینی، آسیب پذیری های داخلی و بودجه دفاعی محدود، چالش های متعددی دارد. برنامه های نظامی آتی نیروی زمینی ارتش پاکستان با استراتژی نوسازی جامع با هدف رسیدگی به چالش های امنیتی منطقه ای و حفظ بازدارندگی متعارف در برابر دشمنان، به ویژه هند، مشخص می شود. این تلاش نوسازی هم کیفی و هم کمی است و بر پیشرفت های فناوری در حوزه های مختلف از جمله قابلیت های زمینی، هوایی و دریایی تأکید دارد. برنامه های توسعه تسلیحات زمینی ارتش پاکستان نشان از یک رویکرد استراتژیک بلندمدت در جهت دستیابی به خودکفایی دفاعی، تقویت توان نظامی و کاهش وابستگی به منابع خارجی دارد. همکاری های نظامی با کشورهایی مانند چین و ترکیه به عنوان یک عامل تسریع کننده در پیشرفت صنعت دفاعی پاکستان عمل می کند. این همکاری ها اجازه می دهند تا پاکستان فناوری های پیشرفته را بدون نیاز به سرمایه گذاری گسترده اولیه وارد کرده و آن ها را با توان داخلی تلفیق کند. این امر به طور مستقیم بر توان رزمی نیروهای زمینی می تواند اثرگذار باشد و به افزایش انعطاف پذیری و توان پاسخگوس

1 - Gady

2 - Make in Pakistan

3 - Ministry of Defence Production, Pakistan

سریع ارتش کمک کند. با این حال، چالش‌هایی نیز وجود دارد. محدودیت‌های مالی، نیاز به جذب نیروی متخصص و حفظ دانش فنی، و همچنین فشارهای سیاسی و اقتصادی بین‌المللی می‌تواند روند توسعه را تحت تأثیر قرار دهد. با این حال، اگر پاکستان بتواند به طور پایدار و هدفمند به سمت خودکفایی دفاعی حرکت کند، می‌تواند موقعیت استراتژیک خود را در منطقه تقویت کند و به یکی از قطب‌های صادرکننده تسلیحات در جنوب آسیا تبدیل شود. در مجموع، برنامه‌های توسعه تسلیحات زمینی ارتش پاکستان نه تنها پاسخی به نیازهای دفاعی کوتاه‌مدت است، بلکه بخشی از یک استراتژی گسترده‌تر برای استقلال فناوری و تقویت قدرت ملی در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی محسوب می‌شود. ادامه این مسیر به معنای تضمین امنیت ملی، افزایش قابلیت‌های نظامی و همچنین تقویت موقعیت دیپلماتیک پاکستان در آینده خواهد بود.

منابع و مآخذ

- Ahmed, R. (2020). "Evolution of Pakistan's Military Strategy". *Journal of Defense Studies*, 15(2), 110-125.
- Alam, Shah (2012). "Pakistan Army's Corps Commands", Pakistan Army: Modernisation, Arms Procurement and Capacity Building (1st ed.). Vij Books India Pvt Ltd.
- Arpit, Rajain (2005). "Nuclear Deterrence in Southern Asia: China, India and Pakistan". New Delhi, India: SAGE Publications India. p. 497.
- Asia Times. (2011), "Archived from the original on 4 June".
- BBC News. UK. (17 June 2010). "Archived from the original on 16 July 2018".
- CBS News.(16 October 2008). "Archived from the original on 18 November 2013". <http://www.cbsnews.com/stories/2008/10/16/world/main4527309.shtml>.
- Doyle, Rodger (1998). "Arms trade. *Scientific American*". Vol. 279. p. 29.
- Gady, F. S.(2018 a)."Pakistan begins receiving advance attack helicopters from Russia".
- Gady, F. S. (2018 b). "Pakistan to receive 30 helicopter gunships from Turkey".
- GlobalSecurity.org.(2013) Archived from the original on 4 November".
- Harper, Stephen (2017). "The Bosnian War Goes to East: Identity and Internationalism in Alpha Bravo Charlie", *Screening Bosnia: Geopolitics, Gender and Nationalism in Film and Television Images of the 1992-95 War* (1st ed). Indiana, U.S.: Bloomsbury Publishing USA. p. 155.
- <http://www.military-today.com>
- <http://www.pakistani.org/>
- <https://jangaavarani.ir/>.
- Hussain, M. (2018). "Pakistan's Defense Industry: Strengths and Challenges". *Security and Defense Review*, 12(4), 87-103.
- International Institute for Strategic Studies (2010). "The Military Balance", CIA World Factbook.
- Jamal, H. (2019). "Indigenous Defense Production in Pakistan: A Case Study of HIT and POF". *Strategic Analysis*, 22(1), 45-63.
- Jane's Information Group,(2009). "Jane's World Armies, Pakistan",
- Kanwal ,Brig Gunneet (2008), "Losing Ground (Pak Army Strategy In FATA & NWFP) ", IPCS ISSUE BRIEF, NO 84.
- Karachi. Dawn. (2013) "Army opens war games 'Azm-i-Nau IV'". Pakistan. 4 June.
- Khan, E. (2021). "Pakistan's National Security Doctrine: Strategic Depth and Deterrence". *International Journal of Defense Studies*, 30(2), 90-108.
- Naz, Sehrish(2019), "Pakistan's Military Strategy: Challenges and Response, *Electronic Research Journal of Social Sciences and Humanities*", Vol 1: Issue I, www.eresearchjournal.com

- Pakistani.org. (11 March 2012).
- RSN,Singh (2011). “Pakistan's Offensive-Defence Strategy”. www.indiandefencereview.com/. New Delhi, India: Indian Defence Review.
- Zeeshan Haider. (2010). “Militancy-hit Pakistan Ups Defense pending by 17 percent”, Reuters. June 5.
- Naseer, N., Khan, M. F., & Raza, A. (2022). “A comparative view of India and Pakistan’s defence capabilities: Historical evolution and future trends”.
- Nayyar, A. H. (2015). “Pakistan, tactical nuclear weapons, and the Nasr missile”. Pugwash Conferences on Science and World Affairs.
- Iqbal, S. (2018). “Pakistan's war machine: An encyclopedia of its weapons, strategy and military security”. Saghir Iqbal.
- Farooq, A., & khan, M. (2024). “The Acquisition of Modern Technologies by the Indian Military: Strategic Security and Geopolitical Implications for Pakistan”. *Global Strategic & Security Studies Review*, IX(III), 62-68.
- McNeil, H. (2023). “Pakistan elevates defence posture to counter regional challenges”.
- Al Jazeera. (2025, June 10). “How is Pakistan raising money for a 20 percent hike in defence spending”.

Strategies and Approaches of the Pakistan Army in Developing Land Weapons

Rashid Danesh¹, Behrouz Bahramabadi²

Abstract

This study examines the structure, mission, doctrine, strategies, and armaments of the Pakistan Army. As the largest branch of the country's armed forces, the Pakistan Army has played a vital role in defending national sovereignty and security since its establishment in 1947. The army has participated in multiple wars, including conflicts with India, internal operations, and United Nations peacekeeping missions. The present study employs content analysis and gathers information from library and internet sources. The findings indicate that the Pakistan Army is divided into 29 operational units, comprising infantry divisions, armored divisions, mechanized units, and air defense brigades. The army, with advanced weaponry and close cooperation with countries like China, the United States, and Turkey, is modernizing its equipment and strengthening its combat capabilities. Despite internal and external challenges, the Pakistan Army has successfully executed its missions in countering security threats, including insurgencies and terrorism. The army's security strategy focuses on addressing asymmetric threats, maintaining deterrence against India, and enhancing military capabilities. This research emphasizes that the future military of Pakistan will concentrate on modernizing equipment and utilizing advanced technologies, continuing to play a key role in regional stability and the management of domestic crises.

Keywords: Pakistan Army, land weaponry, ground warfare, ground forces, weapon technology.

1 . Assistant Professor, Faculty of Management, Imam Ali University

2 .Assistant Professor, Faculty of Basic Sciences, Imam Ali University (Corresponding Author: Bahramabadi.b@gmail.com)